

Štíhlonožkovití (Diptera: Micropezidae) Jizerských hor a Frýdlantska

Micropezidae (Diptera) of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region (northern Bohemia, Czech Republic)

Miroslav BARTÁK¹⁾, Pavel VONIČKA²⁾ & Jiří PREISLER³⁾

¹⁾Katedra zoologie a rybářství, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Česká zemědělská univerzita, Kamýcká 129, CZ – 165 21 Praha; e-mail: bartak@af.czu.cz

²⁾Severočeské muzeum, Masarykova 11, CZ – 460 01 Liberec;
e-mail: pavel.vonicka@muzeumlb.cz

³⁾Vlnařská 692, 460 06 Liberec 6; e-mail: preisler.blb@seznam.cz

Abstract. Species of the family Micropezidae (Diptera) found in the Jizerské hory Mts and Frýdlant region are listed. Altogether five species were recorded. All records are the first from the above-mentioned area.

Key words: Diptera, Micropezidae, Jizerské hory Mts, Frýdlant region, faunistics

ÚVOD

Na území České republiky bylo dosud zjištěno 12 druhů této malé čeledi akalyprátních dvoukřídlých (Barták & Kubík 2005; Máca 2006). Faunistika a bionomie českých a slovenských druhů byla již podrobně zpracována (Roháček & Barták 1990) a je průběžně doplňována o nové nálezy (Roháček 1999; Barták 2001; Barták & Kubík 2005; Máca 2006).

Podle potravních nároků larev lze naše druhy zařadit do tří trofických skupin (Roháček 1999): fytofágní druhy rodu *Micropeza* se vyvíjejí v kořenech vikvovitých rostlin, xylosaprofágní druhy rodu *Rainieria* v tlejícím dřevě listnatých stromů a široce saprofágní druhy ostatních rodů (*Calobata*, *Calobatella*, *Cnodacophora*, *Compsobata*, *Neria*) v různém tlejícím materiálu rostlinného i živočišného původu. Ze zkoumané oblasti dosud nebyly zveřejněny žádné faunistické údaje. V této práci jsou uvedeny výsledky výzkumu z let 2002–2006.

Vymezení a charakteristika sledované oblasti viz Vonička & Višňák (2008).

METODIKA A MATERIÁL

Použité metody sběru (uvedené zkratky jsou použity v přehledu druhů): CFT – combined flight traps – stroke traps (nárazové pasti), MT – Malaise traps (Malaiseho pasti), YPT – yellow pan traps (žluté misky), vše J. Preisler & P. Vonička lgt.; SW – sweeping (smýkání vegetace sítí), J. Preisler lgt. Podrobněji tyto metody popisuje Vonička (2008). Veškerý materiál determinoval první autor a dokladové exempláře jsou uloženy ve sbírce Severočeského muzea v Liberci.

Přehled lokalit

Údaje k lokalitám jsou uvedeny v následujícím pořadí: číslo a název lokality (obec, část obce, chráněné území, vrchol apod.), faunistický mapový čtverec (Pruner & Míka 1996), nadmořská výška, biotop. Některé lokality jsou rozděleny na více biotopů, které jsou označeny písmeny. V přehledu druhů jsou uvedeny pouze názvy a čísla lokalit. Použité zkratky: PR – přírodní rezervace.

[1] **Bílý Potok**, 5157: [1a] rybníčky sv. od žel. stanice, 450 m (prameniště, mokřad); [1b] mokřad a vlhké louky nad koupalištěm jižně od obce, 410 m. [2] **Fojtka** (obec Mníšek), 5156, 430 m, potok Fojtka (mokřad). [3] **Jedlový důl PR**, 5257, 670 m, břeh potoka Jedlová (les). [4] **Jizerka** (obec Kořenov), 5158, 830-870 m, břehy říčky Jizerky, louky v osadě. [5] **Meandry Smědé PR**, 5056, 220 m, rybníček sv. od rybníku Dubák (mokřad, olšina). [6] **Mníšek**, 5156, 380 m, louky v obci podél žel. trati. [7] **Plavy**, 5257, 400 m, údolí Prorubského potoka (rybníček, lesní potok). [8] **Rejdice** (obec Kořenov), 5258, 650 m, potok Ješkrabec (mokřad). [9] **Šolcův rybník** (jižně od Raspenavy), 5156, 350 m, Holubí potok (mokřad, olšina).

VÝSLEDKY A DISKUSE

Přehled zjištěných druhů

Micropeza corrigiolata (Linnaeus, 1767)

Západopalearktický druh, v České republice velmi hojný, patří k nejhojnějším druhům čeledi. Larva žije v kořenových nádorcích bobovitých a také dospělci se nacházejí v místech výskytu živné rostliny larev.

Bílý Potok [1a]: 3.-16.VI.2005, 1 ♂ (MT); [1b]: 2.VI.2005, 1 ♂ (SW).

Calobata petronella (Linnaeus, 1761)

Palearktický druh, v České republice dosti hojný od nížin do hor až k horní hranici lesa, zejména podél potoků. V nížinách je omezen na chladnější stanoviště. Larvy jsou saprofágní a žijí v hniječích organických látkách.

Bílý Potok [1b]: 2.VI.2005, 1 ♂ (SW). **Fojtka [2]:** 7.VII.2004, 1 ♂ (SW). **Jedlový důl PR [3]:** 12.VII.2005, 2 ♂♂ (SW). **Jizerka [4]:** 29.VIII.2004, 1 ♂ (SW). **Plavy [7]:** 23.VI.2006, 2 ♂♂ (SW). **Šolcův rybník [9]:** 28.VI.-14.VIII.2002, 1 ♀ (MT).

Cnodacophora sellata (Meigen, 1826)

Západopalearktický druh. V České republice dosti hojný od nížin až do hor, hlavně ve vlhkých lesích. Předpokládá se, že larvy jsou saprofágní.

Bílý Potok [1b]: 2.VI.2005, 1 ♂ (SW). **Rejdice [8]:** 28.VII.-16.VIII.2005, 1 ♂ (YPT).

Neria cibaria (Linnaeus, 1761)

Palearktický druh. V České republice vedle *Micropeza corrigiolata* nejhojnější druh čeledi od nížin až vysoko do hor, zvláště ve vlhkých místech. Larvy jsou saprofágní.

Bílý Potok [1b]: 2.VI.2005, 1 ♂ (SW). **Fojtka [2]:** 7.VII.2004, 2 ♂♂ (SW). **Meandry Smědé PR [5]:** 31.V.-22.VI.2005, 1 ♂ (YPT). **Mníšek [6]:** 24.V.2003, 1 ♀ (SW). **Šolcův rybník [9]:** 30.IV.-28.VI.2002, 1 ♂ (MT); 28.VI.-14.VIII.2002, 1 ♂, 1 ♀ (MT).

Neria ephippium (Fabricius, 1794)

Západopalearktický druh, jehož larvální biologie není známá. V České republice poměrně hojný druh otevřených poloh od nížin až po horská rašeliniště.

Bílý Potok [1a]: 16.VI.-5.VII.2005, 1 ♂ (MT).

Zhodnocení výsledků

Celkem bylo v sledované oblasti nalezeno 5 druhů čeledi Micropezidae, což představuje 42 % všech zatím známých druhů České republiky. Nejvíce zastoupenými druhy jsou *Calobata petronella* (6 lokalit) a *Neria cibaria* (5 lokalit). Druhové spektrum zcela odpovídá poměrům ve vyšších polohách střední Evropy.

Porovnáme-li druhové spektrum čeledi Micropezidae nalezené v materiálu z Jizerských hor a Frýdlantska s ostatními komplexními výzkumy dvoukřídých srovnatelně velkých oblastí – BR Pálava: 8 druhů (Roháček 1999), Bílinsko: 8 druhů (Barták 2001), NP Podyjí: 6 druhů (Barták & Kubík 2005), jde o středně velký počet druhů.

LITERATURA

- BARTÁK M. 2001: Micropezidae. In: BARTÁK M. & VAŇHARA J. (eds): Diptera in an Industrially Affected Region (North-Western Bohemia, Bilina and Duchcov Environs) II. *Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Masaryk. Brun., Biol.*, 105: 251-254.
- BARTÁK M. & KUBÍK Š. 2005: Micropezidae, pp. 236-237. In: BARTÁK M. & KUBÍK Š. (eds): *Diptera of the Podyjí National Park and its Environs*. Česká zemědělská univerzita v Praze, 432 pp.
- MÁČA J. 2006: Faunistic records. **Micropezidae**. In: KINKOROVÁ J. (ed.): *Dipterologica Bohemoslovaca*, Vol. 13. *Acta Univ. Carol., Biol.*, 50: 149.
- PRUNER L. & MÍKA P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. (List of settlements in the Czech republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system). *Klapalekiana*, 32 (Suppl.): 1-115 (in Czech, English summary).
- ROHÁČEK J. 1999: Micropezidae, Tanypezidae, Strongylophthalmyiidae, Megamerinidae. In: ROZKOŠNÝ R. & VAŇHARA J. (eds): Diptera of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO II. *Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Masaryk. Brun., Biol.*, 100: 231-234.
- ROHÁČEK J. 2005: Micropezidae (štitlonožkovití), pp. 307-308. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp (in Czech and English).
- ROHÁČEK J. & BARTÁK M. 1990: Micropezidae (Diptera) of Czechoslovakia. *Čas. Slez. Mus. Opava (A)*, 39: 97-111.
- VONIČKA P. 2008: Entomologický výzkum Jizerských hor a Frýdlantska v letech 2000-2007. (Entomological survey of the Jizerské hory Mts and Frýdlant region in 2000-2007). *Sborn. Severočes. Mus., Přír. Vědy*, Liberec, 26: 3-12 (in Czech, English summ.).
- VONIČKA P. & VIŠŇÁK R. 2008: Základní charakteristika zkoumaného území Jizerských hor a Frýdlantska. (General characteristics of the study area in the Jizerské hory Mts and Frýdlant region). *Sborn. Severočes. Mus., Přír. Vědy*, Liberec, 26: 13-33 (in Czech, English summ.).

SUMMARY

The first published records of the family Micropezidae (Diptera) from the Jizerské hory Mts and Frýdlant region are presented. The material was collected in 2002–2006 by means of combined flight traps, Malaise traps, yellow pan traps, and sweeping.

Altogether five species of the family Micropezidae were found in the region, making up 42% of all representatives of the family presently known from the Czech Republic. The commonest species were *Calobata petronella* (6 localities) and *Neria cibaria* (5 localities). Species spectrum corresponds with data reported from other higher altitude sites in Central Europe. The number of species of the family Micropezidae recorded here is similar or slightly smaller than that found in other areas of a comparable size – Pálava Biosphere Reserve: 8 species (Roháček 1999), surroundings of Bilina and Duchcov: 8 species (Barták 2001), Podyjí National Park: 6 species (Barták & Kubík 2005).

